

5 Mai, 2017

Către: Domnul Ministru Pavel Năstase
Ministerul Educației

Ref: Educatia financiară

Stimate Domnule Ministru,

În numele Coalitiei pentru Dezvoltarea Romaniei, îmi permit ca în cele ce urmează să vă rețin atenția cu o propunere de interes public:

Factorii normativi internaționali și europeni definesc alfabetizarea financiară drept o combinație între conștientizare, cunoștințe, competențe, atitudine și comportament¹ necesare persoanelor pentru a înțelege produsele financiare, conceptele și posibilele riscuri în legătură cu aspectele financiare personale. Nivelul înțelegerii conceptelor financiare de către persoanele fizice reprezintă un factor determinant, vital pentru dezvoltarea sănătoasă a concurenței, precum și pentru piețe financiare puternice, bine dezvoltate.

Dimensiunea crizei financiare globale din 2008 a scos în evidență nivelul scăzut de înțelegere a informațiilor de pe piața financiară. Chiar și nouă ani mai târziu, pot fi observate încă evoluții legislative semnificative având scopul de a „reechilibra” stabilitatea în favoarea consumatorilor.

În plus, în Studiul privind alfabetizarea fiscală globală desfășurat de Standard & Poor's în 2015, **România s-a clasat pe ultimul loc în Uniunea Europeană, un procent de numai 22% din totalul populației fiind considerat alfabetizat financiar.** Prin comparație, economii similare au avut următoarele rezultate: 42% în Polonia, 54% în Ungaria și 35% în Bulgaria. Chiar și la nivelul întregii Europe, România tot rămâne în urmă. Numai 4 țări au înregistrat punctaje mai mici – Albania (14%), Armenia (18%), Kosovo (20%) și Republica Macedonia (21%), iar în Republica Moldova, 27% din populație este considerată alfabetizată financiar. Participanții pe piețele de capital și financiare consideră acest rezultat alarmant, necesitând luarea unor măsuri urgente.

Cu toate acestea, în ultimii ani nu au fost înregistrate progrese semnificative și chiar au existat câteva exemple de regres (de exemplu, eliminarea capitolului care se concentrează pe inflație și macroeconomie din manualele de liceu).

¹ OECD – EPRS *Improving the financial literacy of European Consumers (2015)*

În acest context specific, în 2016 a intrat în vigoare Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 52/2016². Aceasta stabilește obligații legale ale băncilor de a desfășura cel puțin o dată pe an activități de informare și educare orientate către consumatori. În plus, ordonanța acordă atenție specială consumatorilor care contractează credite ipotecare pentru prima dată.

În prezent, băncile arată un interes din ce în ce mai mare în a oferi educație financiară prin diferite mijloace clienților și posibililor clienți. În sectorul asigurărilor, nivelul programelor de informare organizate pentru consumatori este scăzut. Cu toate acestea, organizațiile non-profit s-au implicat pentru a umple acest gol și oferă câteva programe. În sectorul piețelor de capital, în ultimii ani au avut loc câteva modificări importante, care au dus la creșterea vizibilității acestuia și alte câteva modificări sunt planificate. În plus, există o nevoie de educație financiară în sectorul pensiilor, în special în legătură cu pensiile facultative (Pilonul 3), precum și în sectorul de management al activelor, după cum este menționat în cadrul recomandărilor de mai jos.

Educația financiară a fost neglijată timp de mulți ani în România, acest fapt fiind dovedit de mai multe studii. Acest lucru nu este surprinzător având în vedere că, în ultimii 5 ani, instituțiile publice nu au întreprins acțiuni specifice pentru abordarea acestei chestiuni și, în același timp, majoritatea instituțiilor nici nu au un plan de acțiune cuprinzător orientat către întreaga societate civilă din România.

Este mai puțin probabil ca adulții care au cunoștințe financiare să nu-și achite creditele și probabilitatea este mai mare ca aceștia să economisească pentru pensie - ceea ce este extrem de important într-o țară precum România, care se confruntă cu un proces de îmbătrânire rapidă a populației. Persoanele cu educație financiară au, de asemenea, o capacitate mai bună de a-și gestiona activitățile zilnice și sarcinile profesionale și pot ajuta la dezvoltarea comunităților, însemnând că alfabetizarea financiară sprijină alfabetizarea funcțională.

Având în vedere cele de mai sus, precum și strategia Ministerului Educației de reformare a programei și a manualelor școlare, sugerăm includerea în manuale a unor capitole dedicate care ar acoperi aspecte de educație financiară, bani și economisire, precum și secțiuni specifice dedicate investițiilor, instrumentelor financiare, calculelor practice, precum și piețelor de capital.

Fata de cele de mai sus, Coalitia pentru Dezvoltarea Romaniei recomanda urmatoarele:

- a. Educatia financiară în școli: Efectele benefice ale alfabetizării financiare în școli vor fi observate pe termen lung. În prezent, există doar câteva manuale, sprijinite de inițiative private și disponibile pentru un număr limitat de elevi. Pentru a ajunge la întreaga societate, este necesară implicarea Ministerului Educației în promovarea pe scară largă a acestui tip de învățare.
- b. Educatia financiară pentru persoanele active: Pentru a nu ajunge în situația în care economia trebuie să aștepte trecerea cel puțin a unei generații pentru a beneficia de efectele alfabetizării financiare, ar trebui elaborat un program național pentru populația activă în cooperare cu Ministerul Muncii, în cadrul acestuia angajatorii urmând să organizeze cursuri de formare în educație financiară, ca parte a formării continue a forței lor de muncă.

² Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 52/2016 privind contractele de credit oferite consumatorilor pentru bunuri imobile, precum și pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori.

- c. Educatia financiară și factorii de decizie: Îmbunătățirea nivelului de educație financiară din România ar fi de asemenea benefică factorilor de decizie, deoarece ar putea promova cererea de servicii financiare de economisire și ar limita deciziile financiare greșite în contractarea împrumuturilor.³
- d. Alfabetizarea financiară pentru operațiuni bancare online. Având în vedere potențialul său semnificativ, un program de instruire a utilizatorilor care efectuează operațiuni bancare online ar putea crește nivelul de conștientizare al acestor operațiuni și ar simplifica relația dintre clienți și instituțiile financiare.

Cu deosebită considerație,

Mihai Bogza

Coordonator al Grupului de lucru pentru piete financiare si guvernanta corporativa
Coaliția pentru Dezvoltarea României

³ Beckmann, E.: *Financial Literacy and Household Savings in Romania* (2013)